

Jumalateenistus Nõos P, 14.06.26 kl 11, 2. pühapäev *post Trinitatis*, leinapäev

Lektsioonid: Sk 1:3–6; Lk 19:1–10

Jutlus: 1Kr 1:26–31

Laulud: 65 (1–5); 460 (1–4, 5); 467 (1–4); 472 (1–5)

Vaadake, vennad, iseendid, millistena te olete kutsutud: mitte palju tarku inimeste meelest, mitte palju vägevaid, mitte palju kõrgest soost. Kuid Jumal on valinud maailma meelest narrid, et häbistada tarku, ja Jumal on valinud maailma meelest nõrgad, et häbistada tugevaid. Jumal on valinud need, kes maailma meelest on alamast soost ja halvaks pandud, need, kes midagi ei ole, et teha tühiseks need, kes midagi on, et ükski inimene ei kiitleks Jumala ees. Aga teie olete tema tõttu Kristuses Jeesuses, kes on saanud meile tarkuseks Jumalalt ning õiguseks ja pühitsuseks ja lunastuseks, et läheks täide, nagu on kirjutatud: „Kes tahab kiidelda, kiideldgu Issanda üle!”

Eelmise pühapäeva jutluses vaatlesime apostel Pauluse suhteid Korintose kogudusega korjandusaktiooni taustal. Mäletame, et Paulus ei saanud Korintoses vahepeal tegelda Jeruusalemma koguduse heaks kogutava korjandusega, sest koguduses tekkisid tema isikuga seoses pinged ja ta pidi need enne korjandusega jätkamist lahendama.

Tänase kirjakoha taustal on n-ö parteide tekkimine Korintose koguduses. Ka see on Pauluse meelest väga taunitav.

Milles see parteide tekkimine siis seisnes? Näib, et mõned inimesed eelistasid ühte apostlit teisele, sest Paulus ütleb 1Kr 1:12j: „Ma räägin sellest, et igaüks teist ütleb: „Mina olen Pauluse poole!” või: „Mina olen Apolluse poole!” või: „Mina olen Keefase poole!” või: „Mina olen Kristuse poole!” Kas Kristus on mitmeks jagatud?! Kas Paulus löödi risti teie eest? Või ristiti teid Pauluse nimesse?”

See, et Paulus kõneleb siin „Kristuse parteist”, ei tähenda uurijate arvates seda, et tõesti mingi selline „Kristuse partei” Korintose koguduses eksisteeris, vaid Paulus tahab seeläbi näidata lihtsalt koguduse-siseste parteide absurdsust. Koguduse pea on Kristus ja koguduse ühtsuse aluseks on sõna Kristuse ristist. Isegi mitte ristimine kui toiming, vaid inimese usule pööramine Jumala sõna kuulutamise läbi. Ühtsuse aluseks koguduses peab seega olema evangeelium.

Enne meie kirjakoha algust hakkabki Paulus kõnelema Kristuse ristist, mis on neile, keda peetakse selle kaduva maailma tarkadeks ja vägevateks, narrus. Kuid neile, kes on Jumala poolt Kristuse läbi kutsutud, on Kristuse rist Jumala vägi.

Seega, Paulus püüab Korintose koguduses üksmeelt saavutada seeläbi, et näidata inimlike väärtuste tühisust ja jumalike väärtuste suurust.

Millised on siis need inimlikud väärtused, mida Paulus siin esile toob? Tarkus, vägevus, suursugune päritolu! Kes neid väärtusi kehastavad? Teadlased, riigimehed, aadlikud!

Oleme harjunud, et üks tõsine teadlane ei ütle, vähemalt avalikult, et ta usub Jumalasse. Kui ta seda ütleb, siis riskib ta sellega, et teda ei peeta enam nii tõsiseltvõetavaks teadlaseks. Mulle tuli selle väite ühe põhjusena pähe see, et Jumalast kõnelemist ei saa – 20. sajandi ühe tähtsama teadusfilosoofi Karl Popperi järgi – falsifitseerida ehk valeks kuulutada, sest Jumala kohta käivaid väiteid ei saa kontrollida. Järelikult pole Jumalasse uskumine teaduslik. Seetõttu on tavamõistes mõisted „usk” ja „teadus” vastandlikud: kui on usutav, siis pole teaduslik, kui on teaduslik, siis pole usutav.

Oleme ka harjunud, et inimühiskonnas on edukad need, kellel on poliitiline võim: juhid on edukad, alluvad mitte eriti või on alluvad isegi n-ö luuserid. Hüved koonduvad juhtide kätte, alluvate kätte jääb vähe hüvesid. Vahel alluvad tõstavad selle vastu mässu, kuid on üldiselt siiski teada, et see mäss kusagile ei vii: varem või hiljem tekivad uued juhid – kas see alluvaile meeldib või ei meeldi.

Oleme ka harjunud, et osad inimesed on paremast perekonnast kui teised. Monarhia ajastul tähendas see aadlipäritolu ja tagas ühiskonnas suured privileegid. Tänapäeva õhtumaises demokraatias on aadlipäritolu kaotanud praktilise väärtuse, muutunud ainult sümboliseks (mõelgem nt kuningavõimule Rootsis või Suurbritannias). Kuid eeldus, et osad inimesed on paremad kui teised,

pole siiski kusagile kadunud, see on võtnud lihtsalt teistsuguse vormi. Inimestele ju meeldib tänapäeval kõnelda headest ja halbadeist geenidest. Ka ei oodata ühiskonna n-ö põhjakihi perekondadest vääriskaid ühiskonnaliikmeid. Isegi Jeesuse jünger Naatanael küsis kaasjünger Filippuselt Jh 1:46 : „Mis võib küll Naatsaretist head tulla?” Linnast, millest VT prohvetid midagi ei kõnele!

Kõigile neile kolmele harjumusele – tarkuse, vägevuse ja hea päritolu väärtustamisele – saab loomulikult tuua pädevaid vastuväiteid. Kuid, küllap olete minuga nõus, neid harjumusi on võimatu muuta, sest inimlik on tahta saada inimühiskonnas järjest paremaks ja paremaks ning seda paremaks saamist sümboliseerivad tarkus, vägevus ja hea päritolu.

Sellest Paulus meie kirjakohas kõnelebki ja tahab näidata, et need harjumuspäraseid väärtused Kristuse koguduses ei kehti. Tõsi, Paulus ei taha öelda, et Kristuse koguduses pole teadlasi, riigimehi ja aadlikke – küllap neid seal oli, ka Paulus ise oli ju tänapäeva mõistes teadlane, kõrgelt haritud isik, Rooma kodanik ja laitmatu päritolu. Paulus tahab öelda, et nende väärtuste alusel ei tohi Kristuse koguduse tekkida mingeid parteisid. Selle võimaluse peab välistama juba ainuüksi see, et koguduse enamuse moodustavad mitte eriti kõrgelt haritud, vähese ühiskondliku mõjuga ja madalast soost inimesed, keda ta nimetab „rumalaiks” (kaasaegses eestikeelses tõlkes on küll veidi pehmem sõna „narrid”, kuid kreeka keelne $\mu\omicron\rho\varsigma$ ei tähenda siiski midagi muud kui „rumalat”).

Parteisid ei tohi koguduses tekkida just seetõttu, et sellise koguduse n-ö koosseisu on kokku pannud Jumal ise. Jumal on kogudusse kutsunud eelkõige rumalad, et anda neile jumalik tarkus ja nõnda häbistada teadlasi. Jumal on kogudusse kutsunud eelkõige „inimesi tänavalt” ja „mõttetuid mehi”, et anda neile Jumalik vägevus ja nõnda häbistada riigimehi. Jumal on kutsunud kogudusse madalat päritolu inimesi, et anda neile Kristuse kaaspärija tiitel ja nõnda häbistada hea perekonna liikmeid.

Huvitav, et Paulus võtab selle vastanduse kokku veel lausega „Jumal on valinud ... need, kes midagi ei ole, et teha tühiseks need, kes midagi on...”, tahtes justkui öelda, et Jumalas muutub ka olemise mõiste: Jumal on olemine ja need, kes on Jumalas, on olemas; neid, kes pole Jumalas, pole tegelikult üldse olemas, vähemalt igaviku perspektiivist. Seda selleks, et ükski inimene ei kiitleks Jumala ees sellega, et tal pole Jumalat tarvis ja ta saab ise hakkama. Olgu, selles, kaduvas elus saab ta ise hakkama, kuid edasi mitte. See, kellel on aga Jumalat tarvis, saab kiidelda sellega, et tema elu ei lõpe bioloogilise surmaga.

Paulus lõpetab meie kirjakoha eelviimases salmis nii: „Aga teie olete tema [Jumala] tõttu Kristuses Jeesuses, kes on saanud meile tarkuseks Jumalalt ning õiguseks ja pühitsuseks ja lunastuseks...”

Sellest, et Kristus on saanud kutsuile tarkuseks, me juba kõnelesime. Ka see, et Kristus on saanud meile õiguseks, on küllap arusaadav: ükski maine kohus ei saa meid süüdi mõista, kui oleme Jumala ees õiged. Ka „pühitus” Kristuses on siin küllap arusaadav mõiste, sest Kristuses pühitseb ju meie patuseid südameid Püha Vaim, nii et saame olla Jumalale siiski vastuvõetavad. Sama mõtet kannab ka „lunastus”: Kristuse lunastussurmale tuginedes lunastab Püha Vaim meid iga päev uuesti.

Jutluse lõpetuseks tahaksin korraks peatuda ka tänase leinapäeva teemal. Need, keda 14. juunil 1941 nõukogude võimu poolt oma kodudest Venemaale surema viidi, polnud midagi muud kui alandatud inimesed. Meelega alandatud, et nõukogude võim saaks kehtestada okupeeritud Eestis oma võimu.

Need, kes küüditamise ette võtsid, olid kommunistlik-imperialistlikud riigimehed, kes kasutasid oma maist võimu efektiivselt. Ometi oli see võim Jumala silmis vastandmärgiga, võimetus. Kõik küüditatud kannatasid, kuid need, et teadsid, et on kutsutud Jumala riiki, olid tegelikult võitjad ja muutsid nende punaste riigimeeste tugevuse nõrkuseks. Toimus inimlik tragöödia, kuid jumalik triumf. Nood riigimehed kiitlesid Jumala ees oma vägevusega, kuid nende vägevus lõppes varsti – teame hästi, kuidas see juhtus.

14. juunil 1941 ei küüditatud Venemaale mitte ainult rumalaid, alamrahvast ja pööblit, vaid ka (ja eelkõige) haritlasi, riigiametnikke, sõjaväelasi, politseinikke, majandustegelasi, jõukamaid talupoegi. See tähendas, et nõukogude võim püüdis muuta need, kes midagi olid, nendeks, kes midagi ei ole. Sellega võttis see võim aga endale Jumala rolli. Ja Jumal ei jätnud seda karistamata.

Meie süda saab aga olla täna rahulik: need, kes jäid võõrasse mulda usus Kristusesse, on Kristuse poolt õigeks tehtud ja lunastatud. Alandus muudetakse ülenduseks, nõrkus tugevuseks, ebasoovitav päritolu Jumala perekonnaks!

Aamen.